משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי

יסודי עכשווי
מרחבים רב מחדשים להתפתחות

מפתח ה"ב
החינוך לחיים בחברה

פ"סקול חברתי
מיומנות ומגירה חברתית של הילדים

פותחים בסיפור

ערכת סיפורים חברתיים

לפתיחת יום

פותחים בסיפור

סיפורים חברתיים הם כלי חינוכי המאפשר הבנה של מצבים חברתיים ואימון במיומנויות חברתיות.
בירור מצבים מחיי התלמידים באמצעות סיפור היוצר הרחקה, מאפשר בירור של דילמות רלוונטיות, הרחבת נקודות המבט סביב דילמות אלה, הבנה של צרכים ורגשות ופיתוח אמפתיה.
הסיפורים בערכה זו נכתבו במטרה להנגיש לתלמידים חוויות יום-יומיות שהם יכולים להזדהות איתן, תוך שימת דגש על מתן כלים להתמודדות.
אנו מזמינים אתכם ליצור בכיתה מרחב פתוח שבו כל תלמיד ישתף בעמדותיו וברגשותיו.

דגשים

1. רלוונטיות: בחרו סיפור העוסק בסוגיה שרלוונטית לכיתה.
2. אווירה בטוחה: שמרו על מרחב מכבד שמעודד שיתוף והקשבה.
3. שאלות פתוחות: הציגו שאלות שמזמינות מחשבה ומזמנות נקודות מבט מגוונות.
4. תיעוד: סיימו את השיח עם מסר רלוונטי וכתבו אותו על לוח כיתתי.
5. הרחבת העיסוק במסר: שלבו את המסר בפעילויות ובמצבים שונים בחיי הכיתה.

"בין חברות לאמת"

ליאל וקרן היו החברות הכי טובות בביתה. הן תמיד ישבו יחד, שיתפו סודות וסמכו זו על זו. אבל יום אחד משהו קרה.

בהפסקה, ליאל ישבה ליד החלון בששמעה במקרה את שירה אומרת לעדי: "קרן? היא תמיד צריכה להיות במרכז. לא פלא שאנשים מתרחקים ממנה לפעמים."

ליאל הרגישה איך הבטן שלה מתכווצת. איך שירה יכולה לומר דבר כזה על קרן היא תהתה. המילים הדהדו בראשה: האם שירה סתם מגזימה? אולי קרן באמת עושה משהו שמפריע לאחרים? ומה זה אומר עליי כחברה שלה?

באותו הרגע, ליאל לא ידעה מה לעשות. אם תספר לקרן, היא עלולה לפגוע בה ולגרום לריב גדול. אם תשתוק, היא לא תוכל להפסיק לחשוב על זה.

בבית, ליאל ניסתה לחשוב על הפתרון הכי נבון. היא נזכרה במה שאמא שלה אמרה לה פעם: "לפעמים עדיף לשאול לפני שמסיקים מסקנות."

למחרת בבוקר ניגשה ליאל לשירה. "שירה, שמעתי את מה שאמרת אתמול על קרן," היא אמרה בשקט. "למה התכוונת?"

שירה נראתה מופתעת. "אה... זה יצא לי מהפה," היא אמרה במבוכה. "אני חושבת שהיא לפעמים רוצה להיות במרכז והיא לא תמיד שמה לב איך זה משפיע על אחרים, אבל לא התכוונתי לפגוע בה."

ליאל לקחה נשימה עמוקה. "אני מבינה," היא אמרה, "אבל אולי במקום לדבר עליה, אפשר לדבר איתה? קרן לא יודעת שזה מפריע לך."

שירה חשבה על זה לרגע. "אולי את צודקת," היא אמרה.

בסוף היום דיברה שירה עם קרן. היא סיפרה לה בעדינות על הנקודה שמפריעה לה. היא התחילה בכך שהיא אוהבת ומעריכה אותה, בהמשך את מה שמפריע וסיימה שוב במילים טובות. קרן הייתה מופתעת, אבל היא הודתה לה. "אני לא שמתי לב שזה מפריע לאחרים," היא אמרה. "תודה שאמרת לי. זה לא קל, אבל זה חשוב."

מאותו רגע, היחסים בין ליאל, קרן ושירה התחזקו. הן הבינו שחברות אמיתית נמדדת לא רק ברגעים השמחים, אלא גם ביכולת לדבר בכנות, להקשיב מהלב ולמצוא יחד את הדרך לחזק את הקשר.

נקודות לדיון

- מה הייתן עושות במקום ליאל ושירה?
- איך מתמודדים עם נושא הרכילות בין חברות?
- מה זה אומר להיות חברה אמיתית? הביאו דוגמאות מחיי היום יום.

"הגשר של גיא"

גיא ישב בצד הביתה, כמו תמיד. הוא אהב לצייר, אבל אף אחד מעולם לא שם לב אליו. שחר שהיה הילד הכי פופולרי בביתה, אפילו לא הרים אליו מבט.

באחד השיעורים הכריזה המורה על פרויקט: "כל זוג יבנה דגם של גשר מעץ ויציג אותו בפני הביתה."

"הלוואי שלא ישבצו אותי עם גיא," חשב שחר לעצמו. "הוא כל כך משונה, תמיד לבד עם הציורים שלו."

אבל החלוקה יצאה אחרת. שחר וגיא הוצמדו יחד.

"אני אעשה את העבודה," הבריז שחר, "אתה תוכל פשוט להסתכל."

גיא שתק, אבל בערב שלח לשחר הודעה עם שרטוט שהוא צייר לגשר.

"מי עשה את זה?" שאל שחר בתדהמה למחרת.

"אני," ענה גיא בשקט.

שחר הסתכל בסקיצה שהיה בה שילוב של יצירתיות ודיוק הנדסי. הוא התלבט: האם להמשיך להסתכל על גיא מלמעלה או לשתף פעולה באמת?

במהלך העבודה התחיל שחר להבין שגיא רואה דברים אחרת. הם בנו את הגשר יחד, כשהשילוב בין הציורים של גיא ליכולת הביצוע של שחר הפך את הדגם שלהם למרשים במיוחד.

ביום ההצגה צפתה הביתה בגשר המרשים שהציגו. "איך עשיתם את זה?" שאלו כמה מהתלמידים.

"גיא הוא זה שהגה את הרעיון," אמר שחר בגאווה.

המורה חייכה. "העבודה שלכם מראה שבאשר משתפים פעולה, אפשר להגיע רחוק."

בהפסקה, במקום להצטרף לחברים שלו, שחר התיישב ליד גיא. "רוצה שנצייר משהו חדש?" שאל גיא.

מאותו יום, גיא כבר לא ישב לבד, ושחר גילה שלפעמים חברויות מתחילות בדיוק מהמקום שלא מצפים לו.

נקודות לדיון

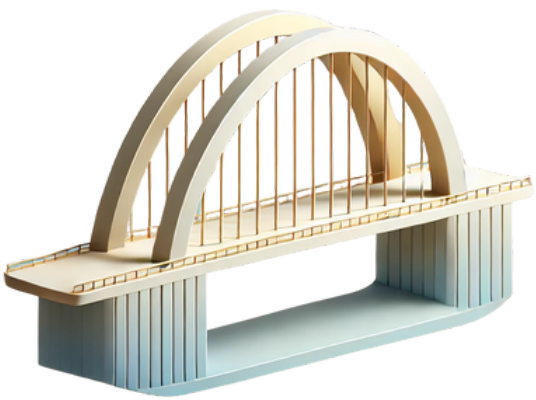

- מה גרם לשחר לשנות את דעתו על גיא?
- איך שיתוף הפעולה ביניהם השפיע על התוצאה?
- למה לדעתכם שחר בחר לשבת ליד גיא בהפסקה?
- מה אפשר ללמוד מהסיפור על קבלת האחר?

"הפתעה ליום ההולדת"

נועם היה ילד שקט שלא הרבה לדבר עם שאר התלמידים בביתה. הוא אהב לחשוב על רעיונות יצירתיים, אבל לעיתים קרובות הרגיש שזה קשה לו להתחיל שיחה או להציע רעיונות בקול רם.

באחת ההפסקות הוא שמע את דניאל אומר שהוא חוגג יום הולדת השבוע. דניאל לא נראה נרגש במיוחד ואמר: "אני לא עושה מסיבה. זה סתם עוד יום רגיל."

נועם הרגיש שזה רגע חשוב. הוא חשב לעצמו: אולי אני יכול לעשות משהו קטן שישמח אותו?

נועם חזר לביתה וניגש בשקט אל תמר, אחת הבנות שתמיד עזרה לארגן דברים. "תמר," הוא אמר, "חשבתי אולי נעשה משהו קטן לדניאל ביום ההולדת שלו. אפשר להכין כרטיס ברכה גדול עם ברכות מכל הביתה."

תמר חייכה: "רעיון מעולה, נועם! אני יכולה לעזור לך לארגן את זה."

בהפסקה הבאה נועם ותמר שיתפו עוד כמה חברים. הם התחילו לעבור בין התלמידים ולבקש מהם לכתוב ברכה קצרה בכרטיס הגדול. ביום ההולדת של דניאל הם הגישו לו את הכרטיס. דניאל היה מופתע ושמח כל כך: "וואו, תודה לכולם! ממש לא ציפיתי!"

נועם חייך בשקט בצד. הוא הבין שהיוזמה שלו עזרה למישהו להרגיש מיוחד, ושעם קצת אומץ, אפשר ליצור שינוי חיובי.

נקודות לדיון

- מה לדעתכם גרם לנועם להרגיש שהוא רוצה ליזום את הפעילות הזו?
- איך תמר עזרה לנועם להצליח ביוזמה שלו?
- מה למדתם על הדרך שבה אפשר להתחיל קשר חדש או לעז
  להרגיש שייך?
- אילו רעיונות נוספים יש לכם לפעילויות יזומות
  שיכולות לשמח את הביתה?

"המקום ליד החלון"

בביתה של מיכאל ואדווה ישבו בולם במעגל כדי לשמוע סיפור. מיכאל הגיע מוקדם ותפס את המקום ליד החלון, המקום האהוב עליו, כי הוא אוהב לראות את הציפורים שעפות בחוץ.

אדווה הגיעה כמה דקות אחריו ואמרה: "מיכאל, אני יכולה לשבת שם? האור מהחלון עוזר לי לקרוא."

מיכאל ענה במהירות: "אבל זה המקום שלי! אני הייתי כאן קודם."

אדווה הרגישה שנפגעה, כי באמת היה לה קשה לקרוא במקום אחר. היא חזרה לשבת בקצה המעגל בשקט, אבל המורה שמה לב ושאלה: "מה קרה, אדווה?"

אדווה הסבירה, ואז מיכאל אמר: "אבל אני באמת אוהב את המקום הזה. למה שאני אוותר?"

המורה הציעה שכל אחד יספר איך הוא מרגיש, ומדוע המקום ליד החלון חשוב לו. מיכאל הבין שאדווה זקוקה לאור בדי לקרוא טוב יותר, ואדווה הבינה שמיכאל אוהב לראות את הציפורים כי זה מרגיע אותו.

בסופו של דבר, הם החליטו שבימים שאדווה צריכה לקרוא, היא תשב ליד החלון, ובשאר הזמן מיכאל יובל ליהנות מהמקום הזה.

נקודות לדיון

- מה דעתכם על התגובה של מיכאל? מה דעתכם על התגובה של אדווה?
- האם קרה לכם פעם מצב שבו רציתם משהו שגם מישהו אחר רצה? כיצד הרגשתם? מה עשיתם? מה הייתה תגובת הסביבה?
- מה עזר למיכאל ואדווה להבין זה את זו?
- מה יסייע לכם למצוא פיתרון במצבים של חוסר הסכמה?

"הקסם של יונתן"

בשיונתן הגיע לביתה שלנו, בולם הסתבלו עליו מוזר. הוא דיבר בקול רם מדי, התנועע כל הזמן בכיסא, ותמיד דיבר על כוכבים וחלליות. אף אחד לא רצה לשבת לידו.
יום אחד הודיעה המורה על פרויקט מדעי בזוגות. בולם מייד מצאו בן זוג – חוץ מיונתן וחוץ ממני. נשארנו אחרונים.
"זה לא פיירי!" רטנתי למורה. "למה אני צריך לעבוד איתו?"
בבית של יונתן, גיליתי חדר מלא בדגמים מדהימים של כוכבי לכת, טלסקופים ומפות של מערכת השמש. "אני חולם להיות אסטרונום," הוא אמר בגאווה.
הוא הציע שנבנה דגם של מערכת השמש – עם כוכבים זוהרים ואפקטים של תאורה שידמו כוכבי לכת.
ביום ההצגה, הדגם שלנו הדהים את הכיתה. יונתן הסביר בצורה כל כך מעניינת על כוכבי הלכת והחלל, שהילדים התחילו לשאול שאלות.
פתאום, כולם גילו שיונתן לא "מוזר" – הוא פשוט רואה את העולם אחרת.
מאז, משהו השתנה בכיתה. ילדים התחילו לבקש מיונתן עזרה בשיעורי מדע.
בהפסקות, במקום להתרחק ממנו, התאספו סביבו לשמוע סיפורים על חלליות ותגליות אסטרונומיות.
"אתה יודע," אמר לי יום אחד רועי, שתמיד היה הילד פופולרי, "חשבתי שיונתן מוזר, אבל הוא פשוט רואה את העולם בצורה אחרת. וזה... די מגניב."

נקודות לדיון

- למה לדעתכם המספר לא רצה לעבוד עם יונתן בהתחלה?
- מה חשב המספר כשראה את החדר המלא בדגמים של יונתן?
- איך הייתה נראית הסיטואציה אם המספר היה ממשיך להתרחק מיונתן ולא משתף איתו פעולה?
- מה אפשר ללמוד מהשינוי של המספר כלפי יונתן?
- איך לדעתכם אפשר לעודד אחרים בביתה להעריך את השונות של חבריהם?

"הבלון שנקרע"

מיכל הגיעה לבית הספר מלאת התרגשות. היא הבינה בלון ענקי מלא בפתקים עם משימות מצחיקות, ותכננה לפוצץ אותו בסוף היום בחלק ממשחק לכל הביתה. הבלון היה צבעוני ובולט, ומיכל הניחה אותו בזהירות בקדמת הביתה לפני שיצאה להפסקה. בהפסקה, כשהיא חזרה לביתה, מיכל קפאה במקום. הבלון היה מפוצץ, והפתקים היו מפוזרים על הרצפה. דנה ונועם עמדו ליד.

למה הם עשו את זה? מיכל הרגישה דמעות מתחילות לעלות בעיניה. המחשבה הראשונה שעברה לה בראש הייתה: בטח הם קינאו ורצו להרוס לי. הבעס הציף אותה והיא כמעט התפרצה בצעקות.

אבל אז היא עצרה. רגע, אולי אני טועה? אולי זה בכלל לא מה שקרה?

מיכל לקחה נשימה עמוקה וניגשה אליהם. "מה קרה כאן?" היא שאלה בקול יציב, מנסה להבין.

נועם הביט בה קצת במבוכה. "אה... זה היה בטעות," הוא אמר. "דנה נגעה בבלון בלי כוונה, והוא פשוט התפוצץ."

דנה הנהנה ואמרה: "סליחה, מיכל. לא התכוונתי להרוס לך, זה פשוט קרה."

מיכל נשמה עמוק. היא עדיין הייתה מאוכזבת, אבל הבינה שזה לא היה מתוך כוונה רעה. היא חייבה חיוך קטן ואמרה: "זה בסדר, אני מבינה. אולי תוכלו לעזור לי לאסוף את הפתקים כדי שנוכל להשתמש בהם בכל זאת?"

נועם ודנה מייד התחילו לעזור לה, וביחד הם הצליחו להחזיר את הפתקים למקום ולהתארגן למשחק בדרך אחרת.

בסוף היום מיכל הרגישה גאה בעצמה. היא הבינה שבשעוצרים רגע לפני שמגיבים, אפשר לגלות דברים שלא תמיד נראים במבט ראשון.

נקודות לדיון

- מה חשבה מיכל כשראתה את הבלון קרוע והפתקים מפוזרים?
- למה לדעתכם מיכל בחרה לעצור ולשאול לפני שהגיבה?
- איך הייתה נראית הסיטואציה אם מיכל הייתה מגיבה בבעס?
- מה אפשר ללמוד מהתגובה של מיכל?
- איך לדעתכם אפשר להתמודד עם מצבים שבהם אנחנו מרגישים שמישהו פגע בנו?

"הכדור האבוד"

בהפסקה הגדולה שיחקו יואב ורועי בדורגל עם עוד כמה חברים במגרש. המשחק היה מותח, וכל קבוצה רצתה לנצח. יואב בעט בעוצמה לכיוון השער, אבל הבדור עף גבוה מדי ונחת על גדר בית הספר.

"מה עשית?! עכשיו אין לנו כדור!" צעק רועי בבעס. "אתה תמיד הורס את המשחקים!"

כל המבטים הופנו אל יואב, והוא הרגיש איך הלחיים שלו מאדימות.

למה רועי צועק עליי? זה היה בטעות, חשב יואב. הוא הרגיש תסכול ורצה לצעוק בחזרה: "זה לא באשמתי! אתה לא מבין כמה ניסיתי!"

אבל יואב עצר לרגע. רגע, אולי אני מפרש את המצב בצורה לא נכונה? אולי רועי פשוט בועס כי הוא רצה להמשיך לשחק?

במקום לצעוק בחזרה, יואב לקח נשימה עמוקה ואמר בקול רגוע: "רועי, אני מבין שאתה בועס. גם אני מצטער שהכדור נתקע. אולי נחשוב יחד איך להחזיר אותו?"

רועי בהתחלה לא ענה, אבל אחרי רגע הוא שינה את הטון ואמר: "אני פשוט ממש אוהב לשחק ולא רציתי שהמשחק ייגמר ככה."

יואב הנהן. "גם אני לא רציתי להרוס. בוא נחשוב יחד איך להחזיר את הכדור."

בסופו של דבר, הם הצליחו לאלתר מקל ארוך בעזרת ענף שמצאו, ולהחזיר את הכדור. כולם חזרו לשחק עם חיוך, ויואב הרגיש שהוא למד משהו חשוב: בשעוצרים לחשוב לפני שמגיבים, אפשר להפוך כל ויכוח להזדמנות לשיתוף פעולה.

נקודות לדיון

- למה יואב בחר לא להגיב בבעס לרועי?
- אילו פרשנויות היו ליואב בששמע את רועי צועק עליו?
- איך הפתרון של יואב שינה את האווירה במשחק?
- מה לדעתכם אפשר ללמוד מההתנהלות של יואב?
- איך הייתם מתמודדים עם מצב שבו מאשימים אתכם על משהו שקרה בטעות?

"השקט שמדבר"

בהפסקה הגדולה עמדה נועה ליד השער וחיכתה לחברה שלה מיכל. היא תמיד הייתה זו שמקשיבה לכולם, רגועה ושקטה.

לפתע, עברה עדי עם קבוצה של בנות והעירה בקול: "נועה, למה את תמיד עומדת ככה לבד? אף אחד לא באמת רוצה להיות איתך?"

הקבוצה צחקה, ונועה הרגישה את העלבון חודר ללב שלה. היא רצתה להגיב, לומר משהו, להגן על עצמה. אבל אז עצרה לרגע.

אם אגיב, הם ימשיכו לצחוק. אבל אם לא אתן לזה כוח, אולי הם יפסיקו.

נועה לקחה נשימה עמוקה והחליטה להתעלם. היא הסתובבה באיטיות, חייבה לעצמה וחזרה לעמוד בשקט במקום אחר.

עדי הסתבלה עליה, מופתעת. היא קיוותה לעורר תגובה שתיתן לה תשומת לב, אבל השקט של נועה בלבל אותה. החברות שלה התחילו לאבד עניין ועברו לדבר על משהו אחר.

בשמיכל הגיעה, נועה סיפרה לה בקצרה על מה שקרה. מיכל חייבה ואמרה: "כל הכבוד לך! את הרבה יותר חזקה מהם. הם רצו שתיכנסי למשחק שלהם, אבל לא נתת להם את זה."

באותו הרגע הרגישה נועה איך השקט שלה הפך לכלי של כוח. היא הבינה שלפעמים, התגובה הכי חזקה היא לא להגיב בכלל.

נקודות לדיון

- מה לדעתכם גרם לנועה להחליט לא להגיב?
- איך השקט של נועה שינה את הסיטואציה?
- מה היה קורה אם נועה כן הייתה מגיבה? מי היתה הדמות החזקה בסיפור?
- מתי לדעתכם עדיף לא להגיב, ומתי כן כדאי?
- איך אפשר לחזק חברים שמרגישים פגועים ממילים של אחרים?

"המשחק של דני"

בביתה שלי יש ילד שקוראים לו דני. דני קצת שונה משאר הילדים - הוא מדבר לאט יותר, ולפעמים מתנהג בצורה שלא תמיד מבינים. בהפסקות דני בדרך כלל יושב לבד עם אוסף הקלפים שלו בזמן שכולנו משחקים בדורגל.

יום אחד, בזמן ההפסקה הגדולה, רועי, החבר הכי טוב שלי, ארגן משחק בדורגל חשוב. "היום נעשה טורניר!" הוא הבריז נרגש. "אתה חייב להיות בקבוצה שלי!" בדיוק כשהתחלנו להתארגן למשחק, שמעתי צחוק מכיוון הספסלים. ראיתי את דני יושב שם בהרגלו, אבל הפעם כמה ילדים עמדו סביבו וצחקו. אחד מהם לקח לו קלף מהיד. דני ניסה להגיע לקלף, אבל הם המשיכו להעביר אותו מאחד לשני.

הרגשתי איך הבטן שלי מתהפכת. "אם אלך עכשיו לעזור לדני, אפסיד את המשחק החשוב," חשבתי לעצמי. "רועי ממש סומך עליי שאהיה בקבוצה שלו... אבל מה יקרה אם אף אחד לא יעזור לדני?"

נזכרתי איך בשבוע שעבר כשנפלתי במסדרון, כולם עברו לידי ורק דני עצר ושאל אם אני בסדר. הוא אפילו עזר לי לאסוף את הספרים שהתפזרו, אף על פי שזה לקח המון זמן.

"רק דקה," אמרתי לרועי, "אני חייב לבדוק משהו."

"מה?! המשחק מתחיל!" רועי קרא בתסכול. "אם לא תבוא עכשיו, ניקח את עידו במקומך!"

הלב שלי דפק חזק. ידעתי שאם אלך לעזור לדני, אולי ארגיז את רועי ואפסיד את המשחק החשוב. אבל כשראיתי את הפנים העצובות של דני, משהו בתוכי אמר שזה לא בסדר להתעלם.

"תנו לו את הקלף," אמרתי בקול רועד בשהתקרבתי לקבוצה. "זה לא מצחיק להציק למישהו."

"מה אכפת לך ממנו?" שאל אחד הילדים.

"כי... כי לבולנו יש משהו מיוחד," אמרתי.

"ואם ניתן לדני הזדמנות, אולי נגלה מה מיוחד בו."

המשך "המשחק של דני"

להפתעתי, כמה ילדים הנהנו בהסכמה. הקלף הוחזר לדני, שחייך אליי חיוך קטן. "רוצה... רוצה לראות את האוסף שלי?" הוא שאל בשקט.

"בטח," אמרתי והתיישבתי לידו. מהמגרש שמעתי את רועי קורא לעידו להצטרף למשחק במקומי. זה קצת כאב, אבל כשדני התחיל להראות לי את הקלפים שלו, גיליתי עולם שלם שלא הברתי. הוא ידע המון דברים מעניינים!

בסוף היום, רועי ניגש אליי. "היה אכזר מצדי להתרגז," הוא אמר. "אולי בהפסקה הבאה נזמין גם את דני לשחק?"

הבנתי שלפעמים הדבר הנכון לעשות הוא לא הדבר הקל. אבל בשמקשיבים ללב, בסוף כולם מרוויחים.

נקודות לדיון

- מה הייתם עושים במקום הילד המספר?
- למה לדעתכם היה לו קשה להחליט?
- איך הרגיש כשהפסיד את המשחק?
- מה דעתכם על ההצעה של רועי?
- האם קרה לכם פעם שהייתם צריכים לבחור בין שני דברים חשובים? ביצד פעלתם?

"המטוס של יובל"

בהפסקה הגדולה ישב יובל על הספסל ליד ערימת דפים מקומטים. הוא ניסה לקפל מטוס נייר כמו שראה בסרטון ביוטיוב, אבל שום דבר לא הצליח. כל מטוס שהוא קיפל צנח ישר לרצפה.

דניאל, אחד הילדים מהביתה, עבר לידו ושם לב לערימה. "מה אתה עושה, יובל?" הוא שאל.

"אני מנסה לקפל מטוס נייר שיכול לעוף רחוק," ענה יובל בקול מאוכזב.

דניאל הביט בו במבט משועשע. "אתה לא יודע איך עושים את זה? אני יכול להראות לך איך."

"לא צריך," אמר יובל בעקשנות. "אני אעשה את זה לבד."

דניאל משך בכתפיים. "בסדר," אמר, אבל נשאר לעמוד לידו, צופה בניסיונותיו.

אחרי כמה ניסיונות כושלים נוספים, יובל נשם עמוק. "טוב, תראה לי איך עושים את זה," אמר לבסוף. דניאל חייך, לקח דף, ובלי לומר מילה התחיל לקפל. הוא יישר את הדף בקפידה, הקפיד על כל קפל, ובשסיים, המטוס היה נראה מושלם.

"וואו," אמר יובל, "איך עשית את זה?"

"צריך להקפיד על הבנפיים," אמר דניאל. "עבשיו תנסה אתה."

יובל הצליח לקפל מטוס נייר שעף גבוה ורחוק. "זה עבד!" הוא קרא בשמחה.

בהפסקה הבאה הראה יובל את המטוס שלו לשאר הילדים. הוא עף רחוק יותר מכל מטוס אחר. "איזה מטוס מדהים!" אמר אחד הילדים. "איך עשית את זה?"

יובל היסס. לרגע הוא חשב לקחת את הקרדיט לעצמו. אף אחד לא חייב לדעת שדניאל עזר לי, חשב. אבל אז הוא הביט בדניאל שעמד בצד, מביט בשקט. יובל הבין שזה לא יהיה נבון.

"דניאל עזר לי," אמר לבסוף. "הוא ממש טוב בקיפול מטוסים."

דניאל חייך ואמר: "היה כיף לעבוד יחד." מאותו רגע, יובל הבין שלהביר תודה זה לא רק לעשות משהו נבון – זה להראות שמעריכים את מי שעוזר לך, אפילו בשזה לא קל.

נקודות לדיון

- למה לדעתכם יובל התלבט אם לספר על העזרה של דניאל?
- איך הרגיש דניאל בששמע את יובל מודה לו?
- מה אפשר ללמוד מהסיפור על הערך של הברת תודה?
- איך אתם הייתם פועלים במקום יובל?

"הכדור של תמר"

בהפסקה הגדולה יצאו כל הבנות של הכיתה לשחק בדור עף במגרש. תמר אהבה בדור עף יותר מכל דבר אחר, ותמיד חלמה להיות זו שמובילה את המשחק.
בשהכדור הגיע אליה, היא תמיד ניסתה להכות בכדור בעצמה כדי להשיג נקודה עבור הקבוצה. היא לא שמה לב שהיא בקושי מוסרת אותו לשאר הבנות.
"תמר, תמסרי גם לנו," אמרה שיר, אחת הבנות.
"אני פשוט מנסה להצליח בנקודות," ענתה תמר במהירות.
עם הזמן הפך המשחק לפחות מעניין עבור שאר הבנות. "זה לא ממש כיף בכה," לחשה רוני לשיר, כשהכדור במעט ולא הגיע אליה. ליאור נאנחה ועמדה בצד, מחכה להזדמנות להשתתף.
בסוף המשחק ניגשה שיר לתמר ואמרה: "תמר, את ממש טובה, אבל אנחנו רוצות שגם לנו יהיה חלק במשחק. זה הרבה יותר כיף כשכולן משתתפות."
תמר חשבה על זה. היא רצתה להיות השחקנית הכי טובה, אבל גם לא רצתה לגרום לחברות שלה להרגיש מחוץ למשחק. "לא שמתי לב," היא אמרה. "אני אנסה בפעם הבאה למסור יותר."
בהפסקה הבאה עשתה תמר שינוי. כשהכדור הגיע אליה, היא מסרה אותו לשיר. אחר כך, היא קיבלה אותו שוב והעבירה אותו לליאור.
"יפה מאוד!" קראה שיר, והכדור המשיך לעבור בין כולן.
הצחוק חזר למגרש, ותמר הבינה משהו חשוב: המשחק לא היה רק על לנצח או להוכיח את עצמה – הוא היה על ליהנות ביחד.
בסוף ההפסקה חייבה שיר ואמרה: "זה היה הרבה יותר כיף. תודה ששיתפת אותנו."
תמר חייבה בחזרה ואמרה: "בואו נעשה את זה שוב מחר!"

נקודות לדיון

- איך הרגישו הבנות כשהן בקושי קיבלו את הכדור?
- למה לדעתכן שיר בחרה לדבר עם תמר ולא פשוט לעזוב את המשחק?
- איך תמר הרגישה כשהיא שיתפה את הכדור עם כולן?
- מה אפשר ללמוד מהסיפור על חשיבות השיתוף במשחקים?

"מעגל החברות של דנה"

דנה הייתה ילדה שקטה שאהבה לצייר. היא תמיד ישבה בצד בהפסקות, מנסה להתרחק מההמולה. אבל בשבועות האחרונים, שני ילדים מהכיתה, עידן וגיא, התחילו להציק לה. הם היו צוחקים על הציורים שלה, קוראים לה בשמות מעליבים, ולעיתים קרובות זורקים את המחברת שלה לרצפה.

בהתחלה ניסתה דנה להתעלם. היא חשבה שאם לא תגיב, הם יפסיקו. אבל זה רק החמיר. שאר הילדים בכיתה ראו את מה שקורה – חלקם צחקו כדי לא להסתבך, ואחרים העדיפו לא להתערב.

יום אחד, בהפסקה, קרעו עידן וגיא ציור שדנה עבדה עליו כל השבוע. דנה הרגישה את הדמעות עולות לה לעיניים, אבל לפני שהספיקה לברוח, שיר קמה ממקומה ואמרה בקול חזק: "תפסיקו עם זה! זה לא מצחיק."

עידן וגיא הסתכלו עליה במבט מזלזל. "מה אכפת לך?" אמר גיא. "מה זה קשור אלייך בכלל?"

שיר לקחה צעד קדימה ואמרה: "זה קשור אל כולנו. אתם פוגעים בה, וזה לא בסדר."

שיר הסתובבה אל שאר הילדים ואמרה: "אסור לנו לשתוק! אם אנחנו לא אומרים בלום, אנחנו בעצם מעודדים אותם להמשיך." יובל, שעמד בצד, היסס לרגע. הוא הסתכל על דנה, שעמדה עם דמעות בעיניים, ואז אמר: "שיר צודקת. עידן וגיא, תעזבו אותה כבר. אצלנו בכיתה לא מתנהגים ככה לחברים" עידן וגיא התחילו להתגונן. "זה היה רק בצחוק!" אמר עידן.

"איזה צחוק? אף אחד כאן לא צוחק," התעקשה שיר.

המורה, שעמדה מרחוק והבחינה במתרחש, ניגשה במהירות. היא ביקשה מעידן וגיא להיכנס איתה לשיחה, ובמקביל פנתה לדנה ושיר. "שיר, אני גאה בך על איך שהתערבת," היא אמרה. "דנה, אני כאן בשבילך. אני מבטיחה שזה לא יקרה שוב."

בסוף היום קראה שיר לכמה חברות נוספות והתיישבה ליד דנה. "אפשר לראות את הציורים שלך?" שאלה. דנה היססה, אבל כשהראתה להן את המחברת החדשה שלה, כולן התפעלו.

כשעידן וגיא יצאו מהמשרד של המורה, הם ראו את דנה מוקפת בחברות שצוחקות ומחזקות אותה. הם הביטו זה בזה במבוכה והתרחקו.

דנה הרגישה לראשונה מזה זמן רב לא לבד. היא חייבה לעצמה, יודעת ששיר והבנות שינו את הדרך שבה היא רואה את עצמה – חזקה ושייכת.

המשך- "מעגל החברות של דנה"

נקודות לדיון

- למה לדעתכם שיר בחרה להתערב ולומר: "אסור לנו לשתוק"?
- איך ההתערבות של שיר ויובל השפיעה על עידן וגיא?
- איך לדעתכם הרגישה דנה כששיר והבנות תמכו בה?
- מה אתם הייתם עושים אם הייתם רואים מצב בזה בביתה?
- למה חשוב לא לשתוק בשמישהו נפגע?
- זהו את התפקידים השונים בסיפור (לאחר לימוד מודל אולוואוס). באיזה תפקיד הייתם רוצים להיות?

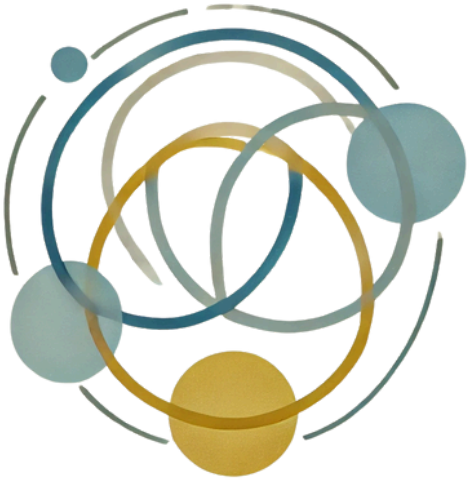

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
האגף לחינוך יסודי

מפתח ה"ב
החינוך לחיים בחברה

פ"סקול חברתי
פתיחה וסגירה חברתית של יום הלימודים

הפרקטיקה פותחה במחלקה לחינוך לחיים בחברה שבאגף לחינוך יסודי

פיתוח וכתיבה: אורית צאירי ושלומציון שטרנברג

צוות היגוי: אורטל ליבנה,רויטל קושלבסקי, איבי זך יצחקי ושרית שלום